

- 2015/LAESM_workshop_11-12-Sep_Poltava_Biomass_for_bioenergy_projects_Drahnev.pdf
3. Кравчук В. Нормативне забезпечення виробництва біомаси та біопалива в Україні / В.Кравчук, Т.Цема, В.Таргоня, М.Оситняжський // Техніка і технології АПК, №7 (10), 2010. – С. 34-38.
 4. Рецепт заміщення газу: сіно, солома, відходи - [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://bio.ukrbio.com/ua/articles/6630/>
 5. Український Пелетний Союз - [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.uup.org.ua/ua/events>

УДК 631:33

УПРАВЛІННЯ ВИРОБНИЧОЮ ІНФРАСТРУКТУРОЮ АГРАРНОГО СЕКТОРУ ЕКОНОМІКИ

Федорчук О.М. – к.е.н., докторант,
ДВНЗ "Херсонський державний аграрний університет"

У статті розглянуто теоретичні підходи до питання управління виробничою інфраструктурою як базової складової аграрного сектору економіки. Наголошено, що формування ефективної виробничої інфраструктури є базою підвищення темпів соціально-економічного розвитку держави. Запропоновано заходи, щодо розв'язання проблеми забезпечення матеріально-технічними ресурсами аграрного сектору.

Ключові слова: виробнича інфраструктура, управління, аграрний сектор, матеріально-технічні ресурси, держава.

Федорчук А.М. Управление производственной инфраструктурой аграрного сектора экономики

Рассмотрены теоретические подходы к вопросу управления производственной инфраструктурой как базовой составляющей аграрного сектора экономики. Отмечено, что формирование эффективной производственной инфраструктуры является базой повышения темпов социально-экономического развития государства. Предложены меры по решению проблемы обеспечения материально-техническими ресурсами аграрного сектора.

Ключевые слова: производственная инфраструктура, управление, аграрный сектор, материально-технические ресурсы, государство.

Fedorchuk O.M. Management of industrial infrastructure of the agricultural sector of economy

The paper considers theoretical approaches to the management of industrial infrastructure as a basic component of the agricultural sector: It shows that the formation of an efficient production infrastructure is the basis for increasing the rate of social and economic development of the country. It also proposes measures to address the problem of providing the agricultural sector with material and technical resources.

Keywords: industrial infrastructure, management, agriculture, material and technical resources, state.

Постановка проблеми. Глибокі перетворення, що відбуваються нині в українському суспільстві, призвели до істотних змін в економіці агропромислового комплексу. Підприємства АПК змінюють соціально-економічну платформу господарювання на базі ринкових відносин. У сучасних умовах одним з

основних факторів стабілізації суспільства стало вирішення питання продовольчої безпеки. Поява цієї проблеми пов'язана зі скороченням виробництва сільськогосподарської продукції, значним зростанням обсягів імпортного продовольства, руйнацією ресурсного потенціалу агропромислового комплексу. Вирішальною умовою продовольчої безпеки служить якісне вдосконалення виробничої матеріально-технічної бази аграрного сектору.

Виробнича інфраструктура займає особливе місце в економічній системі, оскільки історично і логічно виникає в процесі праці, виходячи з поділу функцій на основні та допоміжні, а в подальшому набуває більш широких масштабів - аж до виникнення інфраструктурних галузей. Розвиток виробничої інфраструктури аграрного сектору залежить від специфіки регіонів і відбувається відповідно до змін у сфері виробництва [1, с.34]. Враховуючи, що виробнича інфраструктура істотно впливає на ефективність функціонування аграрних підприємств в силу участі виробничих послуг у створенні споживчої вартості продукту основного виробництва, її роль, місце і особливості в економіці країни та регіону зумовлюють актуальність дослідження даної проблеми.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У спеціальній літературі питань формування та розвитку виробничої інфраструктури аграрного сектору приділяється досить велика увага. Наприклад, в теоретико-методологічному плані цікавими є роботи Гладія М., Данилишина Б., Єрмакова О., Мармуль Л., Маліка М. Особливості формування виробничої інфраструктури висвітлені в роботах Белова М., Іртищевої І., Стройко Т. Хорунжого М., Чернюк Л., Шпикуляка О.

Однак, незважаючи на велику кількість робіт, присвячених виробничій інфраструктурі, існує потреба у науковій розробці теоретичних і практичних проблем її функціонування на регіональному рівні. Це особливо актуально в даний час, коли інфраструктура аграрного сектору знаходиться в стані трансформації.

Постановка завдання. Метою статті є розробка теоретичних і практичних рекомендацій щодо оптимізації управління виробничою інфраструктурою аграрного сектору економіки. Здійснення поставленої мети вимагало вирішення наступних основних завдань: уточнення сутності виробничої інфраструктури, як економічної категорії на основі аналізу природи виникнення та специфіки функціонування в процесі отримання продукції аграрного сектору; розгляд факторів, що впливають на розвиток виробничої інфраструктури з метою виявлення проблем у процесі адаптації до сучасних ринкових умов; аналіз взаємозв'язку ефективності управління виробничою інфраструктурою та станом аграрного сектору регіону.

У роботі застосовувалися такі методи дослідження як: монографічний, логічного та організаційного аналізу, експертної оцінки системи забезпечення матеріально-технічними ресурсами та послугами.

Виклад основного матеріалу дослідження. В економічній літературі виділення в рамках народного господарства такого багатогалузевого утворення, яким є АПК, відбувалось доволі багатовекторно. Цим пояснюється багатоваріантність його галузевого складу. Багато досліджень процесу формування агропромислового комплексу найбільшою мірою були пов'язані з поглибленим економічним аналізом виробничих зв'язків і найважливіших міжгалузевих

пропорцій його розвитку. Характерна особливість таких досліджень прагнення до можливо більш повного охоплення галузей, що взаємодіють у процесі виробництва з аграрним сектором. При цьому до складу комплексу включалися галузі, що мають з сільським господарством як прямі, так і непрямі зв'язки різного ступеня поєднання, тобто практично всі галузі, продукція яких за даними міжгалузевих балансів входить до складу матеріальних витрат у сфері виробництва продовольства.

У багатьох випадках розглядається організаційне відокремлення агропромислового комплексу як необхідна умова його збалансованого та раціонального розвитку. До його складу, крім аграрного сектору, включаються, насамперед, галузі харчової та переробної промисловості, тракторне і сільськогосподарське машинобудування, кормова промисловість, підприємства виробничого обслуговування аграрних підприємств та ряд інших галузей [2].

На нашу думку такий підхід є найбільш оптимальним. З нього випливає, що агропромислове виробництво включає галузі народного господарства і промисловості: I сфера: тракторне та сільськогосподарське машинобудування; машинобудування для легкої і харчової промисловості; виробництво мінеральних добрив та засобів хімічного захисту рослин і тварин; мікробіологічна промисловість; II сфера: сільське господарство; III сфера: харчова та переробна промисловість відповідно.

Центральна ланка - це галузі аграрного сектору. Це пов'язано з особливим становищем галузі не тільки в агропромисловому комплексі, але і в народному господарстві в цілому. Рослинництво і тваринництво в найближчій перспективі залишаться основним первинним джерелом життєвих благ людини. Велика частина продукції аграрного сектору не може бути відтворена в інших галузях, чи замінена іншими видами продукції.

Крім вищеперерахованих сфер в системі АПК функціонують підприємства та організації, виробничого та соціального обслуговування товаровиробників. Треба відзначити, що основна частка такого обслуговування припадає на аграрний сектор.

В умовах переорієнтації економіки на переважно інтенсивний шлях розвитку роль виробничої інфраструктури виходить на перший план, що є, за загальним визнанням більшості вчених і практиків, ключем до вирішення нагальної проблеми інтенсифікації суспільного виробництва. Представляючи собою сферу економіки, де в процесі обігу знаходить продовження процес виробництва, виробнича інфраструктура сприяє більш ефективному використанню ресурсів народного господарства.

Зазначимо, що на сучасному етапі розвитку нашого суспільства одним з вузлових питань аграрної політики є підвищення ефективності аграрного сектору. У системі заходів, спрямованих на подальше кількісне і якісне зростання виробництва, важливе місце відводиться більш досконалому механізму управління сільським господарством.

Раціоналізація управління агропромисловим виробництвом - справа складна, відповідальна, що вимагає комплексного підходу, ретельної підготовки та всебічного аналізу сформованої системи взаємин і організаційної структури. Але водночасно треба застосовувати сучасні засоби зв'язку з організаціями,

підприємствами, покращувати загальну методику керівництва з урахуванням конкретних умов.

Час, ситуація в країні висувають підвищені вимоги до якості та компетентності управлінських рішень. Управлінською наукою і господарською практикою відпрацьовані основні вимоги до раціональної побудови апарату управління. При цьому на апарат управління покладено вирішення таких основних проблем: науково - обґрунтоване індикативне планування; регулювання фінансово-кредитного та ресурсного забезпечення розвитку виробництва; створення єдиного комплексу: виробництво - зберігання - переробка - реалізація; вдосконалення економічних методів господарювання; поглиблення інтеграції науки і виробництва; організація підготовки та перепідготовки кадрів з врахуванням переведення на інтенсивний шлях розвитку всіх галузей народного господарства; організація і підвищення ефективності зовнішніх зв'язків; контроль за збалансованим розвитком усіх галузей.

Будучи елементом виробничих відносин, що складаються під впливом конкретних умов, організаційний механізм управління в єдності з іншими ланками покликаний забезпечити найбільш ефективне використання можливостей закладених в цих умовах, і сприяти їх подальшому розвитку. У загальній системі управління він має те ж цільове призначення, що й інші елементи, тобто забезпечити такий рівень розвитку агропромислового виробництва, який відповідав би зростаючим народногосподарським потребам. Організаційний механізм управління розвивається в єдності з удосконаленням планування та економічного регулювання виробництва, більш раціональним поєднанням територіального галузевого управління [3, с. 109].

Виробнича інфраструктура в цілому включає елементи загальні для I, II і III сфер АПК. До них відносяться транспорт, зв'язок, матеріально-технічне постачання, оптова торгівля [4, с. 21]. Однак найбільш складним є все-таки виробниче обслуговування аграрного сектору. Практика показує, що якісне функціонування кожної складової частини виробничої інфраструктури АПК забезпечує високу ефективність функціонування аграрного сектору в цілому. Таким чином, стабілізація і підйом агропромислового виробництва, безпосередньо залежить від розвитку виробничої інфраструктури. Звідси випливає основний висновок: виробничою інфраструктурою аграрного сектору необхідно ефективно управляти. Саме за допомогою чітко налагодженого управління можна створити ефективну виробничу інфраструктуру. При цьому в першу чергу слід визначитися з вимогами, що пред'являються до сучасної інфраструктури та її станом у сільському господарстві, так як саме ця галузь є об'єктом даних досліджень.

Розпочата з 1991 року різка трансформація системи управління аграрним сектором стала для переважної кількості аграріїв повною несподіванкою. Колгоспам і радгоспам пропонувалося в короткі терміни реорганізуватися в інші організаційно-правові форми, переважно шляхом розукрупнення і прискореного створення селянських (фермерських) господарств, практично одномоментно перейти від планових до ринкових методів господарювання, які мають між собою принципові відмінності.

Непідготовленість керівників і спеціалістів підприємств АПК до ринкової економіки, а також невідпрацьованість нового організаційно-економічного

механізму господарювання призвели до різкої втрати керованості підприємств, зумовили наростання кризових тенденцій.

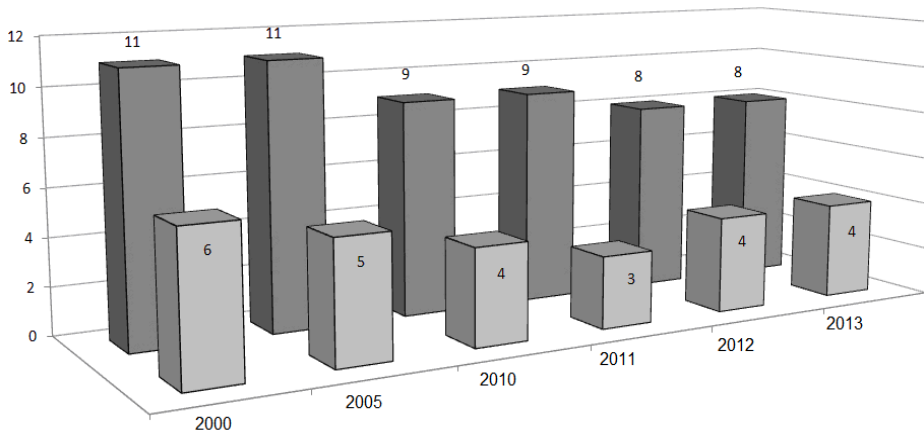
Розвиток системи матеріально-технічного обслуговування сільськогосподарських підприємств до 90-х років, визначали два провідних фактора: державна форма власності на засоби виробництва та зумовлені цією обставиною директивні жорстко централізовані методи планування та управління, як поточною діяльністю, так і відтворенням матеріально-технічної бази постачальницьких і ремонтно - технічних підприємств. Права цих підприємств були зведені до мінімуму. Вони могли діяти самостійно тільки в рамках централізовано встановлених контрольних цифр, норм, нормативів і правил виробничо-господарської та економічної поведінки.

На перших порах така модель планування та управління, побудована за ідеєю «тільки вгору від досягнутого», приносила помітний позитивний ефект. Швидко розширювалася мережа постачальницьких і ремонтно-технічних підприємств, скорочувався розрив між потребами колгоспів і радгоспів в ресурсах і послугах і виробничими потужностями цих підприємств. В міру розвитку мережі, зростання потужності таких підприємств, ускладнення господарських зв'язків з виробниками і споживачами матеріально-технічних ресурсів, централізоване адміністративно-директивне управління сферою ресурсного та ремонтно-технічного обслуговування аграрного сектору стало все більше входити в протиріччя з завданнями розвитку і підтримки на необхідному рівні технічного потенціалу аграрного виробництва.

Про згасаючий характер економічного ефекту від такого планування та управління виробничою інфраструктурою свідчить той факт, що в період з 1980 р по 1990р. інтенсивно знижувалися темпи поставок сільськогосподарської техніки. Якщо в 1970 р в показниках вала вони перевищили рівень 1960 в 3,25 рази, то поставки в 1980 р перекидали рівень 1970 р в 2,23 рази. Поставки ж в 1990 р перевершили рівень 1980 тільки в 1,5 рази. Причому темпи поставок сільськогосподарської техніки у вартісному вираженні знижувалися, незважаючи на досить інтенсивне зростання цін на неї. Це свідчить про те, що постачання техніки у фізичних одиницях скорочувалися ще більш інтенсивно, ніж у вартісному вираженні.

Раптовий перехід до ринкової економіки не покращив становище в цьому питанні. Фінансовий стан аграрного сектору, особливо в умовах загальнодержавної фінансової кризи, не дозволяє без додаткових заходів державної та регіональної підтримки відтворювати матеріально-технічну базу. Через дорожнечу машин аграрні підприємства і до сьогодні щорічно істотно знижують обсяги закупівель за основними видами техніки через що кількість с/г машин на одиницю площі невпинно знижується рис 1.

Отже вважаємо, що стратегічна мета державної політики у сфері виробничої інфраструктури аграрної галузі - формування такої системи, яка б гарантовано задовольняла виробничі, економічні, правові та інші вимоги. Це має не лише галузеве, а й загальнодержавне і політичне значення, оскільки рівень обслуговування сільськогосподарського виробництва багато в чому визначає якість життя всього населення. У зв'язку з цим, поряд із сільським господарством, держава має приділяти аграрній виробничій інфраструктурі особливу увагу.

■ Кількість зернозбиральних комбайнів у розрахунку на 1000 га посівів зернових ■ Кількість тракторів на 1000 га ріллі, од.

Рисунок 1. Кількість тракторів та зернозбиральних комбайнів на одиницю площі, шт.

Реальне поліпшення ситуації в Україні можливо за рахунок застосування програмно-цільових підходів у плануванні та державному управлінні, орієнтованих на кінцевий результат [5, с. 90]. Дійсно, актуальним завданням в даний час стає програмний розвиток виробничої інфраструктури аграрної галузі України та Херсонського регіону в тісній прив'язці до розвитку аграрного сектору в цілому. При цьому слід враховувати, що формування виробничої інфраструктури аграрного сектору неможливе без прив'язки з загальними, пріоритетними напрямками соціально-економічного розвитку сільської місцевості в країні.

У програмах розвитку аграрного сектору має передбачатися, розвиток регіональної виробничої інфраструктури аграрного сектору на основі державних і ринкових інтересів, необхідності інституційних перетворень. Особлива увага повинна приділятися дотриманню інтересів аграрної галузі, регулювання трудових відносин, взаємин галузей інфраструктури з постачальниками матеріально-технічних засобів та інших господарських ресурсів. При цьому необхідно спиратись на нормативно-правову базу, що відповідає умовам ринкових відносин і забезпечує узгодження інтересів підприємств інфраструктури з громадськими інтересами, юридичне закріплення прав і обов'язків цих підприємств.

Висновки. Державне регулювання повинно здійснюватися через ціновий, фінансовий, податковий та кредитний механізми. Практика показує, що державі потрібно системно проводити наступні заходи: постійно регулювати ціни на продукцію природних монополій і ціни на інші основні види матеріально-технічних ресурсів та послуг для аграрного сектору; оптимізувати рівень податкових ставок, встановити чіткі правила їх застосування;

впроваджувати різні системи і правила використання дотацій і компенсацій на сільськогосподарську продукцію та послуги обслуговуючих підпри-

емств; встановити порядок пільгового кредитування сільськогосподарських товаровиробників та сфери агропослуг.

Вважаємо за необхідне зосередитись і на інших напрямках вдосконалення управління регіональної виробничою інфраструктурою аграрного сектору. Зокрема, для умов нашої країни та регіону в першу чергу слід: сприяти розвитку всіх форм власності і господарювання, формуванню та діяльності ринкових інфраструктур не тільки в аграрному секторі а й в обслуговуючих галузях; розробити ефективно діючі державні програми розвитку виробничої інфраструктури аграрного сектору; домогтися якісного інформаційно-консультаційного забезпечення підприємств, організацій та установ агрокомплексу в цілому та виробничої інфраструктури зокрема; сприяти розвитку інтеграційних процесів і кооперації, як у сільському господарстві, так і в його виробничій інфраструктурі; розмежувати функції державного та господарського управління тощо.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

1. Белов М. А. Управління виробничою інфраструктурою: [навч. посіб.] / М. А. Белов, О. В. Антонець. – К.: КНЕУ, 1997. – 208 с.
2. Виробнича інфраструктура / [Електронна енциклопедія]. - Режим доступу: <http://uk.wikipedia.org/wiki>.
3. Стройко Т.В. Виробнича інфраструктура агропродовольчої сфери: фактори та механізми розвитку / Т.В. Стройко // Національне господарство України: теорія та практика управління: зб. наук. праць — К.: РВПС України НАН України, 2008. – С. 109–115.
4. Чернюк Л. Г. Виробнича інфраструктура АПК України: стан та перспективи розвитку / Чернюк Л. Г., Ананьєва Л. С. – К.: РВПС НАН України, 2000. – 101 с.
5. Шмідт Р. М. Державне управління регіональними програмами соціально-економічного розвитку / Р. М. Шмідт // Управління розвитком. – 2012. - № 8. – С.90-91.

УДК 332.365

ЕФЕКТИВНІСТЬ УДОСКОНАЛЕННЯ ТЕХНОЛОГІЧНОГО ПОТЕНЦІАЛУ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ПІДПРИЄМСТВА

Юнчик Г.Ю. - магістр,

Тарасюк А.В. - доцент, Херсонський національний технічний університет

У статті розглянуто сучасний стан, проблеми та перспективи розвитку аграрної галузі, зокрема, рослинництва та приведені результати вивчення впливу різних технологій вирощування на врожайність ріпаку озимого. Запропонована найефективніша норма внесення мінеральних добрив. Обґрунтовано шляхи підвищення ефективності сільськогосподарських підприємств і удосконалення їх технологічного потенціалу.

Ключові слова: технологічний потенціал, врожайність, мінеральні добрива, економічна ефективність, собівартість продукції, хімічний захист.